

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L2@regeringskansliet.se

Stockholm 2023-12-06

REMISSYTTRANDE;
**Europeiska kommissionens förslag till förordning om bekämpande av
sena betalningar vid handelstransaktioner**
(Ert diarienummer Ju2023/02232)

Visita är bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen. Visita samlar nästan 6 000 medlemsföretag med över 8 900 arbetsställen, huvudsakligen hotell, restauranger, caféer, nöjesrestauranger, cateringföretag, konferensanläggningar, spa, campingföretag, vandrarhem, skidanläggningar, nöjes- och djurparker, turistbyråer, museer samt turist- och eventföretag. Visita tecknar branschens kollektivavtal och är en medlemsorganisation i Svenskt Näringsliv. Som branschorganisation hjälper Visita företagen att växa och utvecklas och är besöksnäringens företrädare i politiska frågor.

Visita har tagit del av rubricerat förslag och får härmed inkomma med följande.

YTTRANDE

Förslaget till EU-förordning

Europeiska kommissionen presenterade den 12 september 2023 ett förslag till en ny förordning om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, som ska ersätta det nuvarande EU-direktivet på området från 2011. Det huvudsakliga målet med kommissionens förslag är att minska antalet sena betalningar inom EU i syfte att förbättra särskilt de små och medelstora företagens likviditet och konkurrenskraft och därigenom bidra till en väl fungerande inre marknad.

Förslaget innebär bland annat följande:

- Betalningstiden vid alla handelstransaktioner avseende såväl varor som tjänster, både i förhållande mellan företag samt mellan företag och myndigheter eller andra offentliga organ, ska inte få vara längre än 30 dagar. Betalningstiden ska räknas från datumet för gäldenärens mottagande av fakturan eller en likvärdig begäran om betalning,

förutsatt att gäldenären har tagit emot varorna eller tjänsterna. Det ska vara möjligt att avtala om en *kortare* betalningstid än 30 dagar, om det följer av nationell rätt.

- Nivån på dröjsmålsräntan och tidpunkten för när den börjar löpa ska harmoniseras och borgenärer ska inte kunna avstå från sin rätt till dröjsmålsränta. Gäldenären ska automatiskt bli skyldig borgenären dröjsmålsränta, utan att borgenären behöver skicka en påminnelse, om vissa villkor är uppfyllda. Dröjsmålsräntan ska motsvara referensräntan plus åtta procentenheter och i medlemsstater som inte har euron som valuta ska referensräntan vara den ränta som fastställs av medlemsstatens centralbank.
- Varje medlemsstat ska utse en eller flera myndigheter som ansvarar för att genomdriva förordning (verkställighetsmyndighet). Verkställighetsmyndigheterna ska i förekommande fall vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att betalningsfrister och förordningens regler i övrigt efterlevs.
- Medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner för överträdelse av bestämmelserna i förordningen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Regeringens faktagromemoria om förslagen

Regeringen har publicerat en faktagromemoria (2023/24:FPM11) om kommissionens förslag och anger där bl.a. följande:

”Regeringen välkomnar ambitionen att främja snabbare betalningar och bidra till en väl fungerande inre marknad genom att förbättra förutsättningarna för att driva och utveckla näringsverksamhet, inte minst för små och medelstora företag. Förslaget väcker dock en del frågor, som behöver analyseras närmare. Det gäller bland annat valet av instrument, vilket kan ifrågasättas, och om de åtgärder som föreslås är proportionerliga och kan förväntas få önskad effekt för små och medelstora företag.

Regeringen anser att sena betalningar och långa betalningstider vid handelstransaktioner bör stävjas genom välavvägda åtgärder. Reglerna på området bör bygga på avtalsfrihet och balansera parternas intressen. Utgångspunkten bör vara att befintliga EU-instrument genomförs korrekt och effektivt innan nya åtgärder föreslås. Nya förslag till åtgärder bör inte vara mer långtgående och detaljerade än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med förslaget, och ökad regelbörda och administration för näringslivet och myndigheter bör undvikas. Vidare bör nya regler utformas på ett sätt som går att förena med grundläggande svenska civil- och processrättsliga regler och principer.”

Visitas synpunkter på förslagen

Visita konstaterar först och främst att ett genomförande av förslagen skulle innebära en påtaglig begränsning av avtalsfriheten i näringslivet, även mellan näringsidkare. Den föreslagna förordningen – som vid ett genomförande blir direkt bindande och tillämplig i Sverige liksom i övriga medlemsstater i EU – skulle således innebära ytterligare avsteg från svensk avtalsrättslig tradition genom att den reglerar vilka avtalsvillkor som får tillämpas mellan aktörer på marknaden.

Visita anser att ingrepp på och begränsningar i möjligheten för parter i näringslivet att avtala om affärsvillkor är i sig mycket problematiska, ofta oacceptabla och rent generellt måste undvikas. Principiella skäl talar alltså starkt emot en reglering av betaltider på det föreslagna sättet.

Om en sådan reglering som den nu föreslagna genomförs blir också frågan vilka avtalsvillkor som kan tänkas komma att regleras från politiskt håll härnäst. Risken är uppenbar att avtalsfriheten – som redan nu är begränsad genom vissa regler på olika områden (se exempelvis nedan om lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter) – successivt beskärs och på sikt urholkas. En sådan utveckling är allt annat än önskvärd.

Visita ifrågasätter vidare riktigheten i flera delar av den argumentation som ligger till grund för förslaget. Förslaget tycks inte ta hänsyn till exempelvis regionala eller geografiska aspekter och skillnader i betaltider mellan olika delar av Europa, där betaltiderna i norra Europa i allmänhet ser annorlunda ut och är kortare än i södra. Det är svårt att se att en reglering som den föreslagna kan anses vara proportionerlig och rimlig i de delar av Europa där problematiken inte är lika påtaglig. Att införa ett enhetligt och starkt begränsande regelverk för att komma tillrätta med en splittrad problembild framstår inte som lyckat eller som rätt väg att gå.

Visita kan heller inte se något belägg för – i vart fall inte såvitt gäller svenska förhållanden – den förekommande argumentationen att sena betalningar skulle vara en starkt bidragande orsak till insolvens och konkurser bland företag eller att långa betalningstider skulle bidra till det låga deltagandet i offentliga upphandlingar.

Beträffande de nationella verkställighetsmyndigheterna och deras tillsyn uppkommer frågan i vilken utsträckning denna skulle komma att medföra kostnader och administrativa bördor – exempelvis rapporteringskrav och liknande – för företagen. Företagen är i stort behov av förenklingar och lättnader av olika slag såväl avseende regelverk som olika former av kostnader snarare än ytterligare bördor och belastningar. Även detta måste beaktas.

I sammanhanget kan också nämnas att avtalsvillkor som på något sätt är att betrakta som oskäligen – vilket skulle kunna gälla exempelvis betaltider i det enskilda fallet – redan idag faller under den svenska avtalslagens bestämmelser. Frågan måste därför även av detta skäl ställas om den föreslagna regleringen är nödvändig.

Visita bedömer att det med tillgängligt underlag inte är görligt att fullt ut bedöma konsekvenserna för företagen av en begränsning av betalningstiderna till högst 30 dagar. Sannolikt skulle en sådan reglering innebära förbättring för vissa företag, medan det för andra skulle försvåra tillvaron avsevärt. Visita har exempelvis fått

signaler från medlemsföretag om att en tvingande betalningstid om 30 dagar skulle medföra mycket stora ekonomiska utmaningar exempelvis vid nybyggnation/etablering av nya restauranger. Konsekvenserna av den föreslagna regleringen kan alltså inte överblickas på ett tillfredsställande sätt, vilket i sig är minst sagt bekymmersamt.

Att beakta är också att det i näringslivet och mellan företag inte alls är ovanligt med avtalade betalningsfrister som är *kortare* än 30 dagar, exempelvis tio dagar. Det är förstas nödvändigt att sådana kortare betalningsfrister tillåts även fortsättningsvis – vilket för övrigt skulle behöva tydliggöras ytterligare i den föreslagna förordningen för att undanröja tvivel därom om den skulle införas. I artikel 3.4 i den föreslagna förordningen anges att ”Den betalningstid som fastställs i punkt 1 utgör den maximala betalningstiden och har ingen inverkan på eventuellt kortare perioder som föreskrivs i nationell lag”. Rimligen bör den stipulerade betalningstiden om 30 dagar inte heller ha någon inverkan på kortare betalningsfrister som – utan att vara föreskrivna i nationell lag – har *avtalats* mellan företag eller företag och myndigheter. Detta behöver klargöras i förordningstexten. Men risken är under alla förhållanden också att tvingande betalningstider om högst 30 dagar i praktiken får en normerande verkan som medför att de betalningsfrister som idag är kortare än 30 dagar i tillämpningen förlängs till 30 dagar. Detta skulle innebära en negativ och oavsedd effekt för de berörda företagen.

Sammantaget och av bl.a. nu angivna skäl anser Visita att den föreslagna förordningen med tvingande regler om betalningstider och dröjsmålsränta inte bör genomföras i nu presenterad form och med nu föreslaget innehåll. Avtalsfriheten måste kort sagt värnas. Som regeringen själv framhåller i sitt fakta-PM om förordningen bör sena betalningar och långa betalningstider vid handelstransaktioner stävjas genom välavvägda åtgärder och reglerna på området bör bygga på avtalsfrihet och balansera parternas intressen. Den föreslagna förordningen kan inte sägas möta dessa ingångsvärden.

Det ska dock också sägas att medlemsföretag från vissa segment inom Visita – så kallade contract cateringföretag som huvudsakligen är verksamma inom upphandlad måltidsverksamhet i förhållande till såväl privata kunder som offentlig sektor – har uttryckt en positiv inställning till att begränsa betalningstider till högst 30 dagar. De skäl som då har angetts är att de själva är bundna till 30 dagars betalningstid i förhållande till sina leverantörer vid inköp av livsmedels- och jordbruksprodukter enligt lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Samtidigt som dessa företag alltså har denna betalningsfrist om 30 dagar att följa i förhållande till sina leverantörer har de egna kunder som enligt avtal har betydligt längre betalningsfrister – ibland 90 dagar eller mer än så. Detta är en problematik som företag inom denna sektor har uttryckt skulle kunna lösas genom generella betalfrister om högst 30 dagar.

Det kan alltså föreligga olika förhållanden och förutsättningar inom olika branscher eller branschsegment där ett genomförande av den föreslagna förordningens bestämmelser skulle få olika effekter, vilket också skulle behöva analyseras och konsekvensutredas noggrant innan en reglering eventuellt införs.

Jonas Siljhammar
VD

Stefan Lundin
Chefsjurist Branschjuridik